

Kulturna politika

Vrijeme je za Internet!

Biserka Cvjetičanin

Suočiti se s problemom očuvanja tisuća ili milijuna stranica (koje ostaju bez linkova ili dijelova), znači postati svjestan činjenice da se ni ne zna što se izgubilo

Početkom ove godine u Arheološkom muzeju u Zagrebu održana je izložba *Osvit tehnologije* koje su autori Ivor Karavanić i Jacqueline Balen. U današnje doba koje stručnjaci nazivaju doba mreža i novih tehnologija, ova izložba poetskog naslova vraća nas na njihove početke.

S novim tehnologijama koje su obilježile posljednjih pedesetak godina, susrećemo se u različitim znanstvenim disciplinama, medicini, biologiji, antropologiji, arheologiji, kao i u kulturi i umjetnosti. One unose promjene u način života i rada, u samu ljudsku komunikaciju. I zato je neophodno zapitati se kako je i zašto sve počelo, o čemu je zanimljivu priču ispričala ova izložba, vraćajući nas u duboku prošlost, u pretpovijesno događanje i pokazujući kako je tehnologija omogućivala prilagodbu različitim uvjetima, klimatskim i okoliša, i kako je utjecala na razvoj ljudskog roda.

Arheološki nalazi otkrivaju početne tehnološke iskorake, početke razvitka tehnologije, ali pokazuju i tehnološke inovacije koje su u početku, naravno, rijetke, a postupno postaju sve složenije. U početku strogo funkcionalna, tehnologija dobiva i druga obilježja, osobito izradom različitih umjetničkih predmeta. Danas, nove tehnologije pomažu u istraživanjima, rekonstrukciji i otkrivanju novih spoznaja o našoj prošlosti.

Kako čitati naše arhive za pet godina?

Međutim, dok su nam dostupni proizvodni pronalasci kamenog i bakrenog doba ili moguće vjerne rekonstrukcije

pretpovijesnih tehnologija, dok se i dokumenti u papirnatom obliku čuvaju stotine godina, brz razvoj novih tehnologija otvara esencijalno pitanje istaknuto u naslovu članka jednog od najnovijih brojeva časopisa *Technology Review* (Cambridge): Hoćemo li moći čitati naše arhive za deset godina? Sve što nam je danas važno, proizvodi se sve više u digitaliziranom obliku, a nitko ne može garantirati da će se te informacije moći koristiti za sto, deset ili pet godina. Abby Smith iz Kongresne biblioteke, SAD, naglašava da znamo kako savršeno očuvati papir stotinama godina; digitalizirana informacija je, međutim, potpuno kodirana, i nema li se pristup kodu, ona je izgubljena. Metode koje se danas koriste za očuvanje, nisu efikasne, čak ni kratkoročno, bilo da je riječ o prilagodbi novim računalima i novim sustavima eksploatacije ili o dodatnim objašnjenjima za dekodiranje u budućnosti. Raymond Lorić, istraživač u istraživačkom centru IBM-a u San Joseu, Kalifornija, radi na uspostavljanju programa koji je nazvao univerzalnim virtualnim računalom, odnosno programa s osnovnim postupkom koji bi omogućio očuvanje bilo kojeg digitaliziranog podatka u samom momentu njegova nastanka i koji bi bio potpuno neovisan, simulirajući konfiguraciju identičnu svim računalima, starijim i budućim.

Suočiti se s problemom očuvanja tisuća ili milijuna stranica (koje ostaju bez linkova ili dijelova), znači postati svjestan činjenice da se ni ne zna što se izgubilo. Abby Smith objašnjava: "Računa se na biblioteke da arhiviraju ljudsko stvaralaštvo. Međutim, važno je znati da biblioteke ne znaju kako riješiti taj problem. Kada korisnici informatičkog alata pohranjuju neki dokument ili sliku, oni ni ne misle da ih treba prenijeti budućim generacijama. A od esencijalne je važnosti da to čine".

Informacijsko društvo za sve

Novim informacijskim tehnologijama bit će posvećene rasprave na međunarodnom Okruglom stolu koji se na temu *e-culture* održava sljedeći mjesec (od 25.

do 27. travnja) u Zagrebu, u organizaciji dviju mreža za kulturu – europske mreže Circle i svjetske mreže Culturelink. Brojni su on-line izvori u kulturi koje razvijaju dokumentacijske, istraživačke, nakladničke i druge organizacije u kulturi, ali se još uvijek takvi projekti nedovoljno vezuju uz kulturne politike kao važno područje kulturnog razvoja. Odnos između nacionalnih strategija razvoja informacijskog društva i dinamike razvoja pojedinih kulturnih područja koja se isključivo ili intenzivno oslanjaju na uporabu informacijskih tehnologija (*e-culture*) mora biti uspostavljen, želi li se realizirati cilj *e-Europe 2005*: informacijsko društvo za sve. Riječ je o zamašnom, moguće je reći i kontinentalnom projektu, osobito u svjetlu zaostajanja europskih zemalja u kreiranju vlastitih sadržaja (*content industries*) dostupnih putem Interneta u odnosu, prije svega, na Sjedinjene Američke Države.

U tom cilju je i CARNet, Hrvatska akademska i istraživačka mreža, u povodu obilježavanja deset godina Interneta i hr domene raspisala natječaj za internetske projekte od nacionalne važnosti. Činjenica je da samo 18% građana Hrvatske koristi Internet, te je CARNet uputio poziv partnerima da se uključe u akciju i budu zaslužni za internetizaciju hrvatskog društva. Poziv CARNeta "Stvarajmo zajedno virtualnu Hrvatsku!" i međunarodna konferencija o *e-culture* u Zagrebu inicijative su u sklopu priprema za Svjetski summit o informacijskom društvu, koji će se održati u prosincu ove godine u Ženevi, u organizaciji Međunarodne telekomunikacijske unije (ITU) i pod pokroviteljstvom generalnog tajnika UN-a. Globalno informacijsko društvo evoluiralo vratolomnom brzinom. Promjene u svim aspektima života, širenje znanja, društvena interakcija, mediji, obrazovanje, kulturno stvaralaštvo, naglašavaju stručnjaci ITU-a, usred su revolucije, možda najveće koju je čovječanstvo ikad iskusilo. Takva dinamika tim više zahtijeva posvećivanje pozornosti čuvanju digitaliziranih podataka za buduće generacije. ■